

Beheernotitie

Drasse Driehoek

COLOFON

Beheernotitie Drasse Driehoek

OPDRACHTNEMER	<i>idverde</i> Advies Willemsplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E advies@idverde.nl
OPGESTELD DOOR VRIJGEGEVEN DOOR OPDRACHTGEVER	Gemeente Tilburg Stadhuisplein 130 5038 CB Tilburg
PROJECTNUMMER KENMERK	722230305 Beheernotitie
STATUS VERSIE DATUM	Definitief 3.0 11-07-2025

Copyright 2025 *idverde*. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *idverde*. *idverde* is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
1. INLEIDING	4
1.1 Doelstelling	4
1.2 Taakverdeling	4
2. BEHEERVISIE	4
2.1 Beheervisie	4
2.2 Randvoorwaarden en uitgangspunten	4
3. ONTWIKKELING EN INSTANDHOUDING	7
3.1 Maatregelen	7
3.1.1 Watelementen	7
3.1.2 Houtige elementen	8
3.1.3 Graslandelementen	8
3.1.4 Overige maatregelen	10
3.2 Beheerperioden en ecologie	11
3.3 Peilbeheer en bediening	11
4. WERKPLAN	11
4.1 Monitoring	11
4.2 Werkplan	12
5. BIJLAGEN	15
5.1 Bijlage 1: Beheertekening	15

1. Inleiding

1.1 Doelstelling

Bij aanvang van het project zijn de doelstellingen en doelsoorten voor het projectgebied geformuleerd. Dit beheerplan geeft richting aan de ontwikkelings- en instandhoudingsbeheermaatregelen om deze doelen te realiseren. Dit betreft de maatregelen die zijn toegespitst op de natuurontwikkeling binnen het totale projectgebied.

De beheer- en monitoringsmaatregelen hebben een doorlooptijd van tien jaar. Dit beheerplan biedt een handvat voor alle partijen die betrokken zijn bij het beheer en onderhoud.

1.2 Taakverdeling

Zowel de gemeente Tilburg als Waterschap Brabantse Delta zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de Drasse Driehoek. De nadruk voor Waterschap Brabantse Delta ligt daarbij op het stroomprofiel van de watergang en de natte kunstwerken in de leggerwatergangen. Gemeente Tilburg is verantwoordelijk voor de overige maatregelen binnen het projectgebied.

Waterschap Brabantse Delta is verantwoordelijk voor:

- het stroomprofiel van de A-waterloop;
- schotbalkstuwen voor het peilbeheer;
- doorstroming duikers, tenzij in eigendom van gemeente Tilburg.

De gemeente Tilburg is verantwoordelijk voor:

- De rest van het plangebied, onder andere droge vegetaties;
- Poelen;
- technische staat duikers in eigendom van gemeente Tilburg;

Eén partij binnen het samenwerkingsverband neemt de regie over de beheerwerkzaamheden. Dit is de gemeente Tilburg. Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de aannemer die verantwoordelijk is voor het onderhoud van het gehele gebied. In de eerste 2 jaar is dit de partij die verantwoordelijk is voor de aanleg. De verdeling van verantwoordelijkheden is in het veld daardoor niet zichtbaar.

2. Beheervisie

2.1 Beheervisie

Door de realisatie en ontwikkeling van watergangen, poelen, graslanden en bosschages creëert gemeente Tilburg aan de rand van Tilburg een aantrekkelijk gebied voor flora en fauna.

De kern van de ontwikkeling van het natuurwerk is de versterking van de ecologische verbinding, landschappelijke waarden en biodiversiteit. Onderdeel hiervan is het vergroten van de belevingswaarden van natuur en landschap.

2.2 Randvoorwaarden en uitgangspunten

Ten behoeve van het beheer- en onderhoud zijn de onderstaande uitgangspunten en randvoorwaarden van toepassing.

- Tijdens de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden dienen verstoringen in de toplaag of het profiel tot een minimum beperkt te worden;
- De ontwikkelingen van het gebied worden door middel van monitoring gevolgd waarbij wordt bekeken of bijstelling van de beheersmaatregelen noodzakelijk is om de gestelde doelen te behalen. Meer hierover in hoofdstuk 4;
- Het onderhoud van bomen en beplantingen is voornamelijk gericht op de afscheidende, begeleidende of rust- en verblijfsplaats biedende functie;
- Het werk dient te worden uitgevoerd conform de Omgevingswet op basis van de gedragscode soortbescherming gemeenten van Stadswerk, versie 2023. Wanneer beschermde soorten aangetroffen worden, wordt het beheer zodanig uitgevoerd dat deze soorten geen schade of hinder ondervinden;

- Voor het natte profiel van de waterloop is de gedragscode bestendig beheer en onderhoud unie van waterschappen van toepassing;
- Het onderhoud na realisatie is de eerste 2 jaar de verantwoordelijkheid voor de realiserende partij. Hoofdstuk 3 gaat hier nader op in.

Nat profiel (A-watgang)

- De uitvoerende partij is verantwoordelijk voor voldoende beheer en onderhoud van de beek en waterlopen, zodat voldoende waterberging en afvoer plaats kan vinden en dat de ecologische verbinding gewaarborgd wordt. De uitvoerende partij bepaalt zelf het daarvoor benodigde beheer en onderhoud;
- De waterloop heeft een grotendeels jaarrond stromend beekhabitat, in het westelijke deel gevoed door kwel;
- Onderhoud vindt plaats vanaf het onderhoudspad dat parallel aan de waterloop loopt. Dit pad is ten oosten van de Burgemeester Baron van Voorst tot Voorstweg en geschikt voor regulier onderhoudsmaterieel van het waterschap. Ten westen van deze weg is een obstakelvrije zone van 5 m aangewezen. Daar dient specifiek onderhoudsmaterieel ingezet te worden vanwege de slechte draagkracht van de drassige bodem. Het onderhoudsmaterieel moet zijn voorzien van rupsbanden.

Droog profiel

- De eerste jaren bestaat het beheer van de grazige vegetatie uitsluitend uit maaibeheer ter verschraling van de bodem en ontwikkeling van de vegetatie.
- De maaifrequentie afstemmen op de voedingssituatie van de bodem en de actuele en gewenste ontwikkeling van de vegetatie (hoofdstuk 4 monitoring);
- In het talud van het spoor is op een aantal locaties Japanse duizendknoop aanwezig. In het beheer dienen passende maatregelen getroffen te worden om verspreiding te voorkomen. Tijdens de uitvoering is het belangrijk dat bij grondverzet rekening gehouden wordt met de bestaande groeiplaatsen.

Figuur 1 Beheerelement in kaart, voor gedetailleerde versie zie bijlage 1.

GRONDWERK

Pools

Gemeente

Natuurvriendelijke oever

Waterschap

N12.05 Kruiden- en faunarijke akker

Gemeente

N12.06 Ruigteveld

Gemeente

Oude Lee

Waterschap

Greppels

Gemeente

N16.04 Vochtig bos

Gemeente

N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos

Gemeente

WATERHUISHOUDING

Drempel

Waterschap

Schotbalkstuw

Waterschap

Struweel

Gemeente

Duiker in dam

Gemeente constructie

Waterschap doorstroming

Poort

Gemeente

Afrastering

Gemeente

VERHARDING

Vlonderpad

Gemeente

Halfverharding pad

Gemeente

Rijrichting beheerstroom

Rijroute één richting of heen en terug

Obstakelvrije zone onderhoud

Gemeente

GROENVOORZIENINGEN

Bestaande houtwal

Gemeente

Elzensingel

Gemeente

N06.04 Vochtige heide

Gemeente

N10.01 Nat schraalland

Gemeente

N11.01 Droog schraalgrasland

Gemeente

N12.02 Kruiden- en faunarijke grasland

Gemeente

3. Ontwikkeling en instandhouding

De maatregelen die nodig zijn om de ontwerpgedachte te ontwikkelen en in stand te houden zijn in dit hoofdstuk beschreven. Niet alle beheergroepen hebben zowel ontwikkelings- als instandhoudingsbeheer nodig. Beide beheervormen zijn in separate tabellen uitgewerkt.

Het te behalen effect is altijd leidend in de uitvoering, niet de ter indicatie opgenomen maatregelen, frequenties, bewerkingspercentages en perioden van uitvoering. De bewerkingspercentages duiden aan hoeveel procent van een element per keer wordt bewerkt. Als het percentage geen 100% is kan dat verband houden met een gefaseerde werkwijze, of de verwachting dat niet het totale areaal bewerkt hoeft te worden. Bij houtachtige struwelen betekent het bewerkingspercentage van 10% bijvoorbeeld dat alle boomvormers afgezet moeten worden en dat dit naar verwachting op ca. 10% van het totale aantal vierkante meters areaal nodig is.

3.1 Maatregelen

3.1.1 Watelementen

Poelen

Ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer Poelen				
Doel: Vinpootsalamander, Kamsalamander, Boomkikker, Poelkikker				
Beheermaatregelen	Maaien talud	Uitmaaïen	Baggeren	Verwijderen vissen
Effect	Biotoop behoud lage vegetatie en bezonning	Biotoop behoud open oppervlakte water	Biotoop behoud voldoende diepe poel	Behoud voortplantingsgebied amfibieën
Frequentie	1 x jaar	Monitoring Ingrijpen bij 50% begroeid	Monitoring	Monitoring Maatwerk op basis van monitoring
Bewerkingspercentage	50%, op aanwijzing van ecooloog ivm locatie ontwikkeling riet	80%	100%	100 %
Periode	September	September t/m november	November	Maart/april
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen	Afvoeren binnen 2-3 dagen	Afvoeren binnen 2-3 dagen. Niet op kwetsbare vegetatie deponeren	Geen vissen uitzetten

Watergang Oude Lee

Ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer Oude Lee	
Doel: Geen doelsoort, foerageergebied diverse vlinders en kwel specifieke beplanting waterviolier	
Beheermaatregelen	Gefaseerd maaïen
Effect	Biotoop behoud open oppervlaktewater
Frequentie	1x per jaar maaïen
Bewerkingspercentage	50 %, één zijde per maaibeurt
Periode	November t/m 15 maart
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen, buiten vernattingszone leggen

Greppel

Ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer greppel	
Beheermaatregelen	Gefaseerd maaïen
Effect	Waarborgen waterbergende functie, voorkomen rietvorming
Frequentie	1x per jaar
Bewerkingspercentage	50 %, één zijde per maaibeurt
Periode	Augustus t/m 15 maart
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Natuurvriendelijke oever

Ontwikkelingsbeheer natuurvriendelijke oever	
Doel: Geen doelsoort, foerageergebied diverse vlinders en kwel specifieke beplanting waterviolier en amfibieën.	
Beheermaatregelen	Gefaseerd maaien
Effect	Biotoop behoud open oppervlaktewater
Frequentie	1 x per jaar Afstemmen op periode beheer grasland
Bewerkingspercentage	50 %, in blokken van 50 m1
Periode	November t/m 15 maart
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Instandhoudingsbeheer natuurvriendelijke oever		
Doel: Geen doelsoort, foerageergebied diverse vlinders en kwel specifieke beplanting waterviolier en amfibieën.		
Beheermaatregelen	Maaien en ruimen	Houtige opslag verwijderen incl. wortel
Effect	Biotoop behoud open oppervlaktewater	Biotoop behoud open oppervlaktewater
Frequentie	1 x per jaar	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	50 %, in blokken van 50 m1	100%
Periode	November t/m 15 maart	1 november t/m 15 maart
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen	Afvoeren binnen 2-3 dagen

3.1.2 Houtige elementen

Elzensingel

Ontwikkelingsbeheer Elzensingel	
Doel: Gekraagde roodstaart, Grote lijster, Grijze grootoorvleermuis, Ingekorven vleermuis, Steenijl.	
Beheermaatregelen	Uitmaaïen singels
Effect	Waarborgen ontwikkeling aangeplante beplanting
Frequentie	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	100 %
Periode	Mei
Vrijgekomen materiaal	Verwerken in een takkenril aangrenzend aan singel

Instandhoudingsbeheer Elzensingel	
Doel: Gekraagde roodstaart, Grote lijster, Grijze grootoorvleermuis, Ingekorven vleermuis, Steenijl.	
Beheermaatregelen	Afzetten
Effect	Voorkomen doorschieten singel
Frequentie	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	5 % afzetten, per jaar andere locatie
Periode	1 november t/m 15 maart
Vrijgekomen materiaal	Verwerken in een takkenril aangrenzend aan singel

3.1.3 Graslandelementen

Binnen het plangebied komen in de graslanden dominante grassen voor, zoals gestreepte witbol. Hiervoor worden de kruiden- en faunarijke akkers, het nat schraalland en het ruigteveld vanaf mei gemaaid wanneer de dominante soorten in bloei staan. Het maaisel wordt afgevoerd, zodat de dominantie van de soorten wordt verminderd.

Vochtige heide (N06.04)

Ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer vochtige heide		
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders).		
Beheermaatregelen	Verwijderen spontane houtige opslag incl. wortel	Maaien vergraste heide (hooilandbeheer)
Frequentie	1 x per jaar	Op aanwijs
Bewerkingspercentage	90%	50%
Periode	1 oktober t/m 1 november	Vanaf augustus t/m november
Vrijgekomen materiaal	Verwerken in een takkenril aangrenzend aan elzensingels	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Nat schraalland (N10.01)

Ontwikkelingsbeheer nat schraalland		
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders) en verschrallen		
Beheermaatregelen	Verwijderen spontane houtige opslag	Maaien
Frequentie	1 x per jaar	2x per jaar
Bewerkingspercentage	100%	75%
Periode	1 oktober t/m 1 november	Mei - Half juli t/m augustus
Vrijgekomen materiaal	Verwerken in een takkenril aangrenzend aan elzensingels	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Instandhoudingsbeheer nat schraalland		
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders).		
Beheermaatregelen	Verwijderen spontane houtige opslag	Gefaseerd maaien
Frequentie	1 x per jaar	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	100%	50% per beurt
Periode	1 oktober t/m 1 november	Half juli - augustus
Vrijgekomen materiaal	Verwerken in een takkenril aangrenzend aan elzensingels	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Kruiden- en faunarijk grasland (N12.02)

Ontwikkelingsbeheer kruiden- en faunarijk grasland	
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders).	
Beheermaatregelen	Maaien
Effect	Verschralling, vergroten soorten-/kruidenrijkdom
Frequentie	3 x per jaar
Bewerkingspercentage	75 %
Periode	2 ^{de} helft mei, half juli-augustus en 2 ^{de} helft september
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Instandhoudingsbeheer kruiden- en faunarijk grasland	
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders).	
Beheermaatregelen	Maaien
Effect	Voorkomen verruiging en verhouting, biotoopbehoud
Frequentie	2 x per jaar
Bewerkingspercentage	60% per beurt, zodat na 1 jaar 100% 1x en 20% 2x is gemaaid
Periode	Eind juni t/m begin juli en september t/m november
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Indien de gewasproductie onder de 6 ton droge stof per ha komt, kan door een ecooloog worden beoordeeld of er percelen geschikt zijn voor beweiding. Hierbij wordt ook bepaald welke dieren, hoeveel dieren en hoe lang begrast kan worden is afhankelijk van de toekomstige situatie. Beweiding kan de natuurwaarde versterken doordat de variatie en structuur in het grasland toeneemt.

Ruigteveld (N12.06)

Ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer ruigte	
Doel: Diversiteit flora voor diversiteit voor fauna zoals insecten (kevers, dagvlinders).	
Beheermaatregelen	Maaien
Effect	Voorkoming verhouting, biotoopbehoud
Frequentie	1 x per 3 jaar
Bewerkingspercentage	75 %
Periode	September t/m november
Vrijgekomen materiaal	Afvoeren binnen 2-3 dagen

Kruiden- en faunarijke akker (N12.05)

Herstelbeheer voor kruidenrijke akkers	
Doel: Gele kwikstaart, Houtduif, Kerkuil, Patrijs en Ringmuis	
Beheermaatregelen	Maisteelt of vergelijkbaar vezelhennep verbouwen
Effect	Uitmijnen om hoge concentratie P uit de bodem te halen
Frequentie	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	100 %
Periode	Eind juli-begin augustus
Vrijgekomen materiaal	Oogsten

Tijdens uitmijnen worden geen bestrijdingsmiddelen en bemesting met fosfaat of stikstof toegepast. Indien noodzakelijk kunnen kalium, magnesium en/of calciumcarbonaat worden toegepast.

Instandhoudingsbeheer Kruiden- en faunarijke akker			
Kruidenrijke winterroggeakker met veel grootzadige akkerplanten (E4)			
Doel: Gele kwikstaart, Houtduif, Kerkuil, Patrijs en Ringmuis			
Beheermaatregelen	Oogsten >20 cm boven maaiveld, met maaidorser	Eggen met schijfeg en cultivator max 15 cm diep	Inzaaien 50/75kg/ha Winterrogge, vrijgekomen bij oogsten.
Effect	Verschraling, licht voor kruiden	Openwerken bodem, verwijderen wortelonkruiden.	Aanbrengen winterrogge voor nieuwe groeiseizoen
Frequentie	1 x per jaar	3 x per jaar (begin droge periodes)	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	90 %	90%	90%
Periode	Eind juli begin augustus	Augustus, september (10 dagen na oogsten)	Begin tot half oktober
Vrijgekomen materiaal	Tijdelijk opslaan graan met onkruidzaden	Laten liggen, verdrogen	n.v.t.
Monitoren effect wortelonkruiden/ongewenste soorten. Indien niet aanwezig, overschakelen op E3: winterrogge met 1x eggen per jaar. Minder bewerkingen nodig.			

3.1.4 Overige maatregelen

Duikers en stuwen

Beheer duikers en stuwen		
Beheermaatregelen	Controle (WS) en herstel (gemeente)	Openingen vrijhouden van opgaande vegetatie (WS)
Effect	Behoud functie	Behoud functie
Frequentie	1 x per jaar	1 x per jaar
Bewerkingspercentage	100%	100%
Periode	Vroege voorjaar	Vroege voorjaar
Vrijgekomen materiaal	Direct afvoeren	Direct afvoeren

Afrastering incl. poorten

Beheer afrasteringen incl. poorten			
Beheermaatregelen	Controle op beschadiging incl. eventueel herstel	Vervanging na einde levensduur	Bijmaaien
Effect	Behoud afschermende functie	Behoud afschermende functie en verzorgd beeld	Voorkomen verhouting en verruiging bij paal met raster
Frequentie	2 x per jaar	1 x per 20 jaar	2x per jaar icm controle
Bewerkingspercentage	100%	100%	100%
Periode	Hele jaar door mogelijk	Buiten broedseizoen	Augustus-september
Vrijgekomen materiaal	Direct afvoeren	Direct afvoeren	Laten liggen

Vlonder

Beheer vlonderpad		
Beheermaatregelen	Controle op beschadiging incl. eventueel herstel	Reinigen
Effect	Behoud functie en veiligheid	Behoud verzorgd beeld en veiligheid
Frequentie	Op aanwijzing/na melding	Op aanwijzing/na melding
Bewerkingspercentage	100%	100%
Vrijgekomen materiaal	Direct afvoeren	Direct afvoeren

Halfverhardingspad

Beheer olifantenpad	
Beheermaatregelen	Maaien struipad
Effect	Behoud functie en toegankelijkheid
Frequentie	4 x per jaar
Bewerkingspercentage	100%
Vrijgekomen materiaal	Laten liggen

3.2 Beheerperioden en ecologie

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden wordt met de algemeen geldende zorgplicht (Omgevingswet) voor planten en dieren rekening gehouden. Wanneer beschermde soorten aangetroffen worden, zal het beheer zodanig worden uitgevoerd dat deze soorten geen schade of hinder ondervinden. Een ander hulpmiddel bij het uitvoeren van het beheer is een beheerkalender. Hierin is opgenomen wat de kwetsbare periodes en voorkeursperiodes zijn voor het uitvoeren van het beheer en onderhoud. Nevenstaand is voor de verschillende elementen in het plangebied een beheerkalender opgenomen. Indien in de risicovolle periode (rood) gewerkt moet worden, is voorafgaande controle voor de betreffende soorten minimaal noodzakelijk.

3.3 Peilbeheer en bediening

Het peilbeheer is de verantwoordelijkheid van Waterschap Brabantse Delta.

4. Werkplan

4.1 Monitoring

Monitoring van de ontwikkelingen is nodig om te bepalen wanneer het gewenste streefbeeld is bereikt. Met deze (ecologische) monitoring kan de ontwikkeling gevolgd worden. Indien nodig wordt het beheer bijgesteld of middels gerichte ingrepen de natuurontwikkeling bevorderd, zodat de gestelde natuurdoelen alsnog behaald worden. Vervolgens blijft monitoring gewenst om sturing te geven aan het beheer en te werken conform de Omgevingswet.

De monitoring van het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd door een schouwteam. Dit team bestaat uit een medewerker van de gemeente Tilburg en de uitvoerende partij (aannemer). Zij monitoren gezamenlijk 1 a 2 keer per jaar de ontwikkelingen in het gebied, zoals de ontwikkeling van begroeiing in poelen, de faunapassages, de ontwikkeling van graselementen, enz. Gezamenlijk beoordeelt het schouwteam samen met een ecooloog of de onderhoudsmaatregelen het gewenste effect hebben. Eventuele gewenste of noodzakelijke wijzigingen van het beheer worden besproken.

Daarnaast vindt een ecologische monitoring plaats, uitgevoerd door een specialist (ecoloog) namens de uitvoerende partij. De ecologische monitoring is een gericht onderzoek naar en beoordeling van de ecologische ontwikkeling van de betreffende beheerelementen. Het onderzoek wordt jaarlijks in het groeiseizoen (zomer) uitgevoerd. Vanwege de ecologische achtergrond van de monitoring is het inzetten van een specialist voor dit onderdeel noodzakelijk. De monitoring staat in

dienst van de natuurontwikkeling. Het signaleren van doelsoorten is het belangrijkste hulpmiddel om te bepalen in welk stadium de ontwikkeling zich bevindt. Het inzetten van een specialist zorgt voor een correcte en eenduidige beoordeling van de aanwezige soorten en het ontwikkelstadium. Op de volgende pagina is de ecologische monitoring verder uitgewerkt en gespecificeerd.

Nadere uitwerking ecologische monitoring				
Beheertypen	Frequentie	Periode	Wat te onderzoeken (ecologie)	Wat te onderzoeken (beheer)
Poelen	1 x per jaar	Maart-mei	Aanwezigheid doelsoorten en populatie amfibieën	Dichtgroei open oppervlak, aanwezigheid vis, aanwezigheid exoten conform paragraaf 3.1.1
Watergang	1 x per jaar	Maart-mei	Aanwezigheid doelsoorten en populatie amfibieën	Dichtgroei open oppervlak, aanwezigheid hoeveelheid vis, aanwezigheid exoten conform paragraaf 3.1.1
Natuurvriendelijke oever	1 x per jaar	Maart-mei	Aanwezigheid kwel specifieke beplanting, waterviolier en amfibieën	dichtgroei open, aanwezigheid exoten oppervlak conform paragraaf 3.1.1
Elzensingels	1 x per 3 jaar	Tijdens broedseizoen	Aanwezigheid doelsoorten, bepalen moment en locatie van afzetten of gefaseerde afzet.	aanwezigheid exoten
Vochtige heide	1 x per 2 jaar	April – juli afhankelijk vliegtijd insecten	Aanwezigheid doelsoorten vochtige heide, broedvogels en specifieke insecten, bepalen locatie van maaien en handhaven	aanwezigheid exoten
Droog Schraalland, Ruigte & kruiden- en faunarijck grasland	1 x per 2 jaar	April – juli afhankelijk vliegtijd insecten	Aanwezigheid doelsoorten, broedvogels en specifieke insecten, bepalen locatie van maaien en handhaven	aanwezigheid exoten
Kruiden- en faunarijck akker	1 x per 2 jaar	Tijdens broedseizoen	Aanwezigheid doelsoorten	bepalen locatie van oogsten en handhaven, wortelonkruiden, monitoren aanwezigheid grootzadige akkerplanten

De input vanuit zowel het terreinbezoek als de ecologische monitoring verwerkt de uitvoerende partij in het werkplan voor het daaropvolgende jaar. Op basis van dit werkplan vindt het volgend jaar opnieuw monitoring plaats. Het werkplan is leidend voor de uitvoering en bijsturing van het beheer. De monitoring is gericht op:

- Het beoordelen van de gerealiseerde biotopen op geschiktheid voor de doelsoorten welke behoren tot de natuurdoeltypen en desnoods afzettingen om die biotoop/soort te beschermen, om dit vervolgens uit te werken in het werkplan;
- Het inventariseren van de aanwezige soorten flora en fauna, voornamelijk doelsoorten en beschermde soorten en Rode Lijst soorten;
- Het inventariseren van eventueel aanwezige invasieve exoten;
- Het beoordelen van de vegetatieontwikkeling en het actuele successiestadium;
- Het geven van gerichte adviezen en verbetervoorstellen ten aanzien van het beheer (bijv. of beweiding mogelijk is).

4.2 Werkplan

De uitvoerende partij is verantwoordelijk voor het volledige beheer van de Drasse Driehoek en heeft daardoor grote invloed op het behalen van de gestelde doelen. Deze partij is de eerste 2 jaar verantwoordelijk voor het beheer:

- Een conceptplan wordt ter controle aan de kwaliteitsmedewerker en ecooloog van de gemeente.
- Uiterlijk één maand na het conceptplan vindt een gesprek plaats waarbij het beheer van afgelopen jaar geëvalueerd en het werkplan voor het aankomende jaar besproken wordt.
- Uiterlijk één maand na het gesprek ontvangt gemeente Tilburg het definitieve werkplan voor het betreffende jaar dat ter goedkeuring wordt voorgelegd. Zo werken we samen aan het bereiken van de doelen en weten alle partijen

tijdig welke werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. In het werkplan zijn de volgende onderdelen minimaal opgenomen:

- Per beheertype de benodigde werkzaamheden. De werkzaamheden opgenomen in hoofdstuk 3 vormen hiervoor de basis. Deze werkzaamheden stelt de uitvoerende partij jaarlijks bij op basis van de monitoringsresultaten van de afgelopen jaren;
- Monitoringsresultaten voorgaande jaren. Ontwikkelingen/ bijzonderheden betreffende bepaalde populaties worden toegelicht evenals de invloed hiervan op de beheermaatregelen;
- Afwijkingen die zich afgelopen jaar in het beheer hebben voorgedaan en maatregelen om deze afwijkingen komend jaar te voorkomen.

5. Beheerraming

Beheer eenheid	Beheermaatregel	Heer.	eenh.	C/eenh.	Freq/jr	% van het gebied	Bruto C / jaar	Tot / jaar excl. BTW	BTW 21%	Tot / jaar incl. BTW
Poelen best. en nieuw	Maaien talud	61,48 are	are	€ 100,00	1	50%	€ 3.074,00	€ 3.074,00	€ 645,54	€ 3.719,54
	Uitmaaien wateropp	16,85 are	are	€ 100,00	0,33	80%	€ 444,84	€ 444,84	€ 93,42	€ 538,26
	Baggeren	783,3 m3	m3	€ 30,00	0,2	100%	€ 4.699,80	€ 4.699,80	€ 986,96	€ 5.686,76
	Verwijderen vissen	5 st	st	€ 400,00	0,2	100%	€ 400,00	€ 400,00	€ 84,00	€ 484,00
	Gefaseerd maaien afvoeren	585 m1	m1	€ 2,00	1	50%	€ 585,00	€ 585,00	€ 122,85	€ 707,85
Greppels	Gefaseerd maaien afvoeren	2201 m1	m1	€ 2,00	1	50%	€ 2.201,00	€ 2.201,00	€ 462,21	€ 2.663,21
NVO instandhouding	maaien ruimen	13,75 are	are	€ 8,00	1	25%	€ 27,50	€ 27,50	€ 5,78	€ 33,28
	Houtige opslag verwijderen	13,75 are	are	€ 10,50	1	100%	€ 144,35	€ 144,35	€ 30,31	€ 174,66
	Afzetten	18,15 are	are	€ 20,50	1	5%	€ 18,60	€ 18,60	€ 3,91	€ 22,51
Vochtige heide	Houtige opslag verwijderen	145,5 are	are	€ 10,50	1	100%	€ 1.527,45	€ 1.527,45	€ 320,77	€ 1.848,22
	Maaien vergraste heide	145,5 are	are	€ 10,00	0,33	50%	€ 240,08	€ 240,08	€ 50,42	€ 290,49
Nat schraalland instandhouding	Houtige opslag verwijderen	55,36 are	are	€ 10,50	1	100%	€ 581,17	€ 581,17	€ 122,05	€ 703,21
	Gefaseerd maaien	55,36 are	are	€ 10,00	1	50%	€ 276,80	€ 276,80	€ 58,13	€ 334,93
Kruiden- en faunairijk grasland	Maaien ruimen	1263,94 are	are	€ 8,00	2	60%	€ 12.133,82	€ 12.133,82	€ 2.548,10	€ 14.681,93
	Maaien ruimen	38,58 are	are	€ 10,00	0,33	75%	€ 95,49	€ 95,49	€ 20,05	€ 115,54
Kruiden- en faunairijke akker	Oogsten	134,9 are	are	€ 2,50	1	90%	€ 303,53	€ 303,53	€ 63,74	€ 367,27
	Eggen	134,9 are	are	€ 7,50	3	90%	€ 2.731,73	€ 2.731,73	€ 573,66	€ 3.305,39
	Inzaaien	134,9 are	are	€ 5,00	1	90%	€ 607,05	€ 607,05	€ 127,48	€ 734,53
Duikers en stuwen	Controle en herstel	4 st	st	€ 100,00	1	100%	€ 400,00	€ 400,00	€ 84,00	€ 484,00
	Openingen vrijhouden vegetatie	4 st	st	€ 20,00	1	100%	€ 80,00	€ 80,00	€ 16,80	€ 96,80
Afraftering en poorten	Controle en herstel	1 keer	keer	€ 500,00	2	100%	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 210,00	€ 1.210,00
	Bijmaaien	980 m1	m1	€ 0,40	0,5	100%	€ 196,00	€ 196,00	€ 41,16	€ 237,16
	Vervanging einde levensduur	49 m1	m1	€ 30,00	0,05	100%	€ 73,50	€ 73,50	€ 15,44	€ 88,94
Vlonder	Controle en herstel	1 keer	keer	€ 500,00	1	100%	€ 500,00	€ 500,00	€ 105,00	€ 605,00
	Reinigen	146 m2	m2	€ 4,00	1	100%	€ 584,00	€ 584,00	€ 122,64	€ 706,64
halfverhardingspad-struinp pad	maaien	2,18 are	are	€ 80,00	4	100%	€ 697,60	€ 697,60	€ 146,50	€ 844,10
							€ 33.623,30	€ 33.623,30	€ 7.060,89	€ 40.684,19

6. Bijlagen

6.1 Bijlage 1: Beheertekening

240508_Drasse Driehoek_Beheerkaart-Deel 1

240508_Drasse Driehoek_Beheerkaart-Deel 2